

Nr 37

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av proposition med förslag till ändring i kommunala vallagen (1930: 253) jämte följdmotioner.

Ärendet

I detta utlåtande behandlas proposition nr 131, i vilken riksdagen föreslagits anta ett vid propositionen fogat förslag till lag om ändring i kommunala vallagen (1930: 253), samt följdmotionerna I: 1238 och II: 1449.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås vissa justeringar i reglerna om utseende av suppleanter för fullmäktige i kommuner och församlingar i syfte att ge ökade garantier för att antalet suppleanter för parti kommer att uppgå till minst hälften av det antal fullmäktige i kommunen eller församlingen som partiet fått.

De föreslagna ändringarna är avsedda att gälla fr. o. m. höstens val.

För närmare detaljer hänvisar utskottet till propositionen, utan upprepning av dess innehåll.

Motionerna

Motionerna har väckts, I: 1238 av herrar Wikström (fp), Joh. A. Olsson (cp) och fru Florén-Winther (m) samt II: 1449 av herr Sjönell (cp) och fru Eriksson i Stockholm (s) samt herrar Ullsten (fp), Lindkvist (s) och fru Kristensson (m).

Hemställan avser: »att riksdagen vid sin behandling av proposition nr 131 måtte besluta att sådana regler som i propositionen föreslås beträffande utseende av suppleanter till fullmäktig i kommun och församling också skall gälla för utseende av suppleanter för landstingsman i enlighet med vad i motionen anförts; att vederbörande utskott måtte utarbeta erforderlig författningstext».

I fråga om motionernas innehåll hänvisar utskottet till den tryckta motionen.

Utskottet

Föregående år beslöts att införa möjlighet för kommun, församling och kyrklig samfällighet att besluta att suppleanter skall finnas för fullmäktige. I nära anslutning därtill antogs regler om hur suppleanterna skall utses. Dessa utgjorde i princip en nykonstruktion. Delvis byggde de visserligen på reglerna för val av suppleanter för landstingsmän. Väsentliga avvikelser gjordes dock, främst av önskan att begränsa antalet suppleanter i fullmäktigförsamlingarna. Bl. a. får s. k. spaltad

valsedel inte användas. De nya reglerna skall tillämpas första gången vid 1970 års fullmäktigeval.

Det genom propositionen framlagda förslaget till ändring i kommunala vallagen syftar till att ge ökade garantier för att antalet suppleanter för parti kommer att uppgå till minst hälften av det antal fullmäktige i kommunen eller församlingen som partiet fått. Bakgrunden är att de nuvarande reglerna i vissa fall kan leda till att ett parti — även om det erövrat flera fullmäktigplatser — får endast en suppleant och att denne dessutom blir gemensam för flera valkretsar. En sådan situation kan dock endast uppkomma när ett parti använder samma valsedel i flera valkretsar. Propositionens förslag har utarbetats i samråd med företrädare för de politiska partierna och har inte föranlett någon erinran i följdmotioner. Utskottet anser att de skäl som anförts till stöd för de föreslagna ändringarna är tungt vägande. Förslaget, mot vars utformning utskottet inte har någon erinran, bör därför godtas.

I följdmotioner har yrkats att motsvarande ändringar också skall göras i reglerna för utseende av suppleanter för landstingsman. Motionärerna framhåller att samma olägenheter kan uppkomma även vid val till landstingen.

Utskottet är medvetet om att det vid begagnande av gemensam lista för flera valkretsar även vid landstingsval kan uppkomma situationer, som leder till att antalet suppleanter blir lägre än vad som avsetts. Risken härför är dock betydligt mindre vid landstingsvalen. De för dessa val gällande reglerna leder nämligen till att ett relativt stort antal suppleanter utses för varje landstingsman. Vidare är det förhållandevis sällsynt att partierna använder sig av samma valsedel i flera valkretsar. I detta sammanhang måste också beaktas att landstingsreglerna inte är någon nyhet utan har tillämpats länge och att man inom landstingen allmänt har anpassat sig till dem. De redan långt framskridna förberedelserna till höstens landstingsval torde också ha skett under förutsättning av oförändrade regler. Med hänsyn till vad sålunda anförts anser utskottet att tillräckliga skäl för en ändring av landstingsreglerna i detta sammanhang inte föreligger och avstyrker därför de i ärendet väckta följdmotionerna. Utskottet förutsätter emellertid att den av motionärerna aktualiserade frågan blir föremål för överväganden vid den allmänna revision av vallagstiftningen som nu pågår med sikte på ikraftträdande vid 1973 års val.

På anförda skäl hemställer utskottet,
att riksdagen

1. bifaller proposition nr 131; och
2. avslår motionerna I: 1238 och II: 1449.

Stockholm den 14 maj 1970

På konstitutionsutskottets vägnar:

GEORG PETTERSSON

Närvarande:

från f ö r s t a kammaren: herrar Georg Pettersson (s), Erik Olsson (s), fru Segerstedt Wiberg (fp), herrar Sveningsson (m), Harald Pettersson (cp), Sörlin (s), Richardson (fp), Hernelius (m), Nyquist (s) och Norberg (s); samt

från a n d r a kammaren: herrar Larsson i Luttra (cp), Nilsson i Östersund (s), Björkman (m), Johansson i Trollhättan (s), Boo (cp), Andersson i Billingsfors (s), Nygren (s), Gustafsson i Barkarby (s), fru Anér* (fp) och herr Strömberg (fp).

* Ej närvarande vid justeringen.

Särskilt yttrande

av fru Segerstedt Wiberg och herr Strömberg (båda fp):

Som framhållits i motionerna I: 1238 och II: 1449 kan samma olägenheter uppstå vid val till landsting som vid val av fullmäktige i kommuner och församlingar. Motionärernas hemställan om beslut angående ändrade regler för utseende jämväl av suppleanter till landsting förutsätter att även erforderlig lagtext utarbetas. Enär propositionen lagts på riksdagens bord kort före vårsessionens avslutande är tiden dock för knapp för att utarbeta lagtext. I varje fall kan detta inte göras av en enskild ledamot. Det måste likväl betraktas som synnerligen otillfredsställande att sådana situationer kan uppkomma som leder till att antalet suppleanter blir lägre än avsetts med de olägenheter som kan följa av denna ordning.